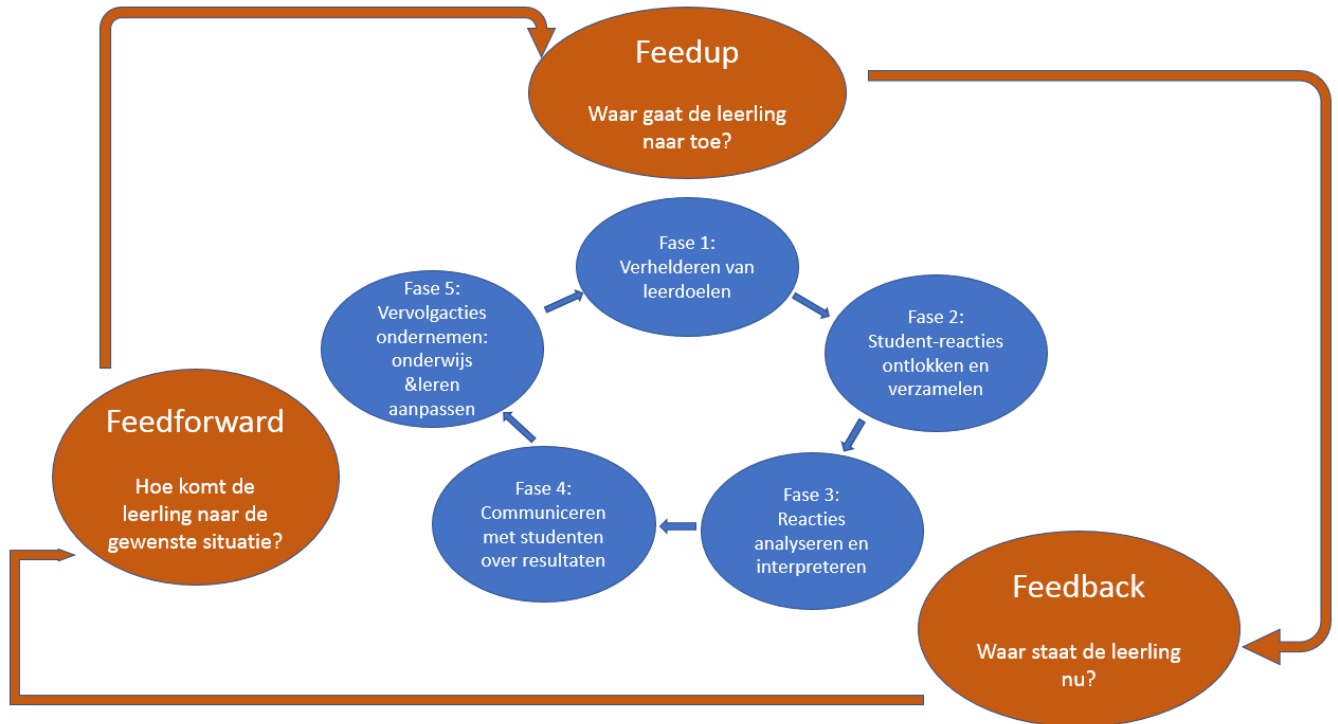

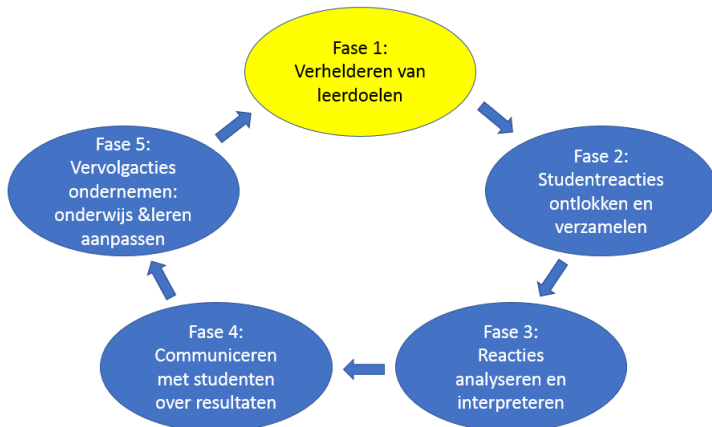
Formatieve evaluatie en chronologie

Een nadere uitwerking van de formatieve cyclus en de vijf fasen van formatieve evaluatie voor het werken aan het versterken van het chronologisch besef van leerlingen.

Feedup (waar gaat de leerling naar toe?)

Fase 1 Verhelderen van leerdoelen

Leerdoelen

De volgende leerdoelen hebben betrekking op chronologie en kunnen worden gebruikt bij elk willekeurig onderwerp.

Je kunt ...

- het onderwerp plaatsen in het juiste tijdvak/de juiste tijdvakken en in de juiste periode (prehistorie, oudheid, middeleeuwen, vroegmoderne tijd en/of moderne tijd);
- gebeurtenissen, verschijnselen, ontwikkelingen en personen die van belang zijn voor het onderwerp (met behulp van een tijdbalk) ordenen.

Succescriteria

Je wordt hierin steeds beter als je:

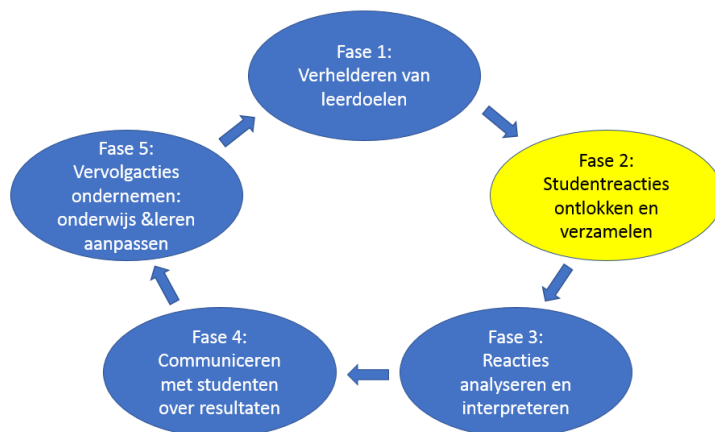
- zo nauwkeurig mogelijk kunt bepalen wanneer iets plaatsvond;
- kunt aangeven of iets eerder moet hebben plaatsgevonden dan iets anders en waarom.

Verhelderen van leerdoelen en modelling

Het is belangrijk dat leerlingen precies begrijpen wat er van hen verlangd wordt en hoe een succesvolle prestatie eruit ziet. Om leerdoelen en succescriteria te verhelderen kun je, aan de hand van een voorbeeld voordoen hoe je een chronologie-opdracht kunt aanpakken.

Feedback (waar staat de leerling nu?)

Fase 2 Ontlokken en verzamelen van leerlingreacties

Kaartjes op chronologische volgorde leggen

Deze werkvorm kun je gebruiken om na te gaan of leerlingen belangrijke gebeurtenissen uit het thema in de juiste chronologische volgorde kunnen plaatsen. Als docent kun je, al lopende door de klas, snel zien in hoeverre de leerlingen hiertoe in staat zijn. Maar natuurlijk kun je leerlingen ook elkaars werk laten beoordelen.

Opdracht

Verdeel je klas in tweetallen en geef ieder tweetal zes kaartjes met omschrijvingen rond een thema, omschrijvingen afkomstig uit examenvragen havo en vwo (voor voorbeelden zie de bijlage).

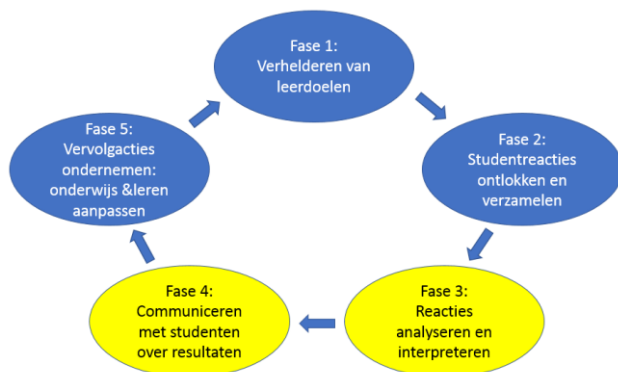
In discussie met elkaar plaatsen de leerlingen de omschrijvingen in de juiste chronologische volgorde. In de instructie wijst de docent de leerlingen erop dat zij telkens:

- benoemen welke informatie uit een omschrijving helpt bij het dateren, en

- benoemen waarom deze ontwikkeling/gebeurtenis eerder of juist later moet hebben plaatsgevonden dan een andere omschrijving.

Fase 3 Analyseren en interpreteren van leerlingreacties

Fase 4 Communiceren met leerlingen over de resultaten

Om leerlingen beter te maken in het beantwoorden van chronologievragen is het zinvol om vooral feedback te geven op het proces. Bij formatief handelen ligt de focus op het verbeteren van de aanpak van de leerling en niet in de eerste plaats op het verbeteren van het resultaat van de huidige opdracht. Focus dus op betere resultaten op de lange termijn. Je kunt hierbij onderscheid maken tussen feedback op strategisch niveau en op het niveau van historisch denken en redeneren.

Op strategisch niveau

Vraag leerlingen hoe zij de opdracht hebben aangepakt, hebben ze bijvoorbeeld bij elke gebeurtenis aangegeven in welke periode deze heeft plaatsgevonden?

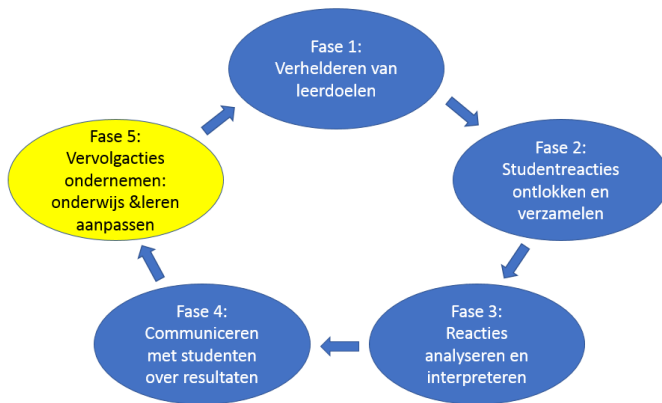
Niveau van historisch denken en redeneren

Vraag leerlingen bijvoorbeeld:

- of ze hebben nagegaan waarom een bepaalde gebeurtenis eerder of later moet hebben plaatsgevonden dan een andere gebeurtenis.
- of ze hebben gekeken of er logische volgorde-relaties tussen gebeurtenissen zijn.

Feedforward (hoe komt de leerling naar de gewenste situatie?)

Fase 5 vervolgacties

De docent kan de opdracht klassikaal nabespreken door te vragen met welke omschrijving de leerlingen de meeste moeite hadden en waarom.

Zonodig vertelt hij de leerlingen hoe zij een volgende keer te werk zouden kunnen gaan.

Bijlage

Opdracht 1

1. Sovjetsoldaten namen bezit van de Brandenburger Tor, waarvan enige zuilen zwaar waren beschadigd door het oorlogsgeweld.	2. Een menigte West-Berlijnse jongeren probeerde door de Brandenburger Tor naar Oost-Berlijn te stormen uit protest tegen het neerslaan van de Hongaarse Opstand.
3. Duizenden inwoners van de voormalige DDR en BRD vierden de Duitse hereniging door samen te komen bij de Brandenburger Tor.	4. Aanhangers van de nazi's liepen in een fakkeloptocht door de Brandenburger Tor in de nacht nadat Hitler tot rijkskanselier was benoemd.
5. West-Berlijners demonstreerden bij de Brandenburger Tor tegen de Berlijnse Muur, één dag nadat was begonnen met de bouw daarvan.	6. Duitse soldaten liepen met Russische krijgsgevangenen en oorlogstrofeeën door de Brandenburger Tor na de gewonnen slag bij Tannenberg in de Eerste Wereldoorlog.

Opdracht 2

1. De West-Duitse regeringsleider Willy Brandt zocht tijdens de Detente toenadering tot de regering van de DDR.	2. De Amerikaanse vicepresident Charles Dawes ontwierp een plan dat de Duitse herstelbetalingen aan de Geallieerde landen moest regelen.
3. Michael Gorbatsjov, de president van de Sovjet-Unie, verbeterde de relatie met het Westen door afspraken te maken over ontwapening.	4. De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken George Marshall bedacht een hulpprogramma voor het door de oorlog verwoeste Europa.
5. De Noor Fridtjof Nansen organiseerde hulp voor vluchtelingen en staatlozen, zoals de slachtoffers van de hongersnood die was uitgebroken tijdens de communistische revolutie in Rusland.	6. De Duitse journalist Carl von Ossietzky kon de Nobelprijs, die hij kreeg voor zijn verzet tegen de Duitse herbewapening, niet ophalen omdat hij opgesloten zat in een concentratiekamp.

Opdracht 3

1. De Staten-Generaal besloten tijdens een vergadering in Den Haag Filips II niet langer te erkennen als hun landsheer.	2. De Staten-Generaal stakten hun zoektocht naar een nieuwe landsheer.
3. Een groep edelen verzocht aan landvoogdes Margaretha de kettervervolgung te matigen.	4. De Staten-Generaal sloten de Unie van Brussel, waarin zij de Pacificatie van Gent onderschreven.
5. Vertegenwoordigers van Gelderland, Holland, Zeeland, Utrecht, Friesland en enkele grote Vlaamse en Brabantse steden ondertekenden de Unie van Utrecht.	6. Vertegenwoordigers van Hollandse steden kwamen bijeen in Dordrecht en herstelden Willem van Oranje in zijn functie als stadhouder.

Opdracht 4

1. de blokkade van West-Berlijn	2. de val van de Berlijnse Muur
3. de Rijksdagbrand	4. het bezoek van president Kennedy
5. het einde van de Eerste Wereldoorlog	6. de ondergang van nazi-Duitsland.

Antwoorden

Opdracht 1 (havo bezemexamen 2021 tweede tijdvak, vraag 15)

De juiste volgorde is: 6, 4, 1, 2, 5, 3

Opdracht 2 (havo-examen 2019, eerste tijdvak, vraag 14, p-waarde .54)

De juiste volgorde is: 5, 2, 6, 4, 1, 3

Opdracht 3 (vwo-examen 2018, eerste tijdvak, vraag 7, p-waarde .54)

De juiste volgorde is: 3, 6, 4, 5, 1, 2

Opdracht 4 (havo-examen 2018, eerste tijdvak, vraag 14, p-waarde .80)

De juiste volgorde is: 5, 3, 6, 1, 4, 2